

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valmismatkaliikkeitä ja rikoslain 30 luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valmismatkaliikkeitä uusi laki, joka korvaisi nykyisen valmismatkaliikkeitä annetun lain. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia.

Ehdotetun lain säännökset vastaisivat sisältönsä suurelta osin voimassa olevia lain ja asetuksen säännöksiä. Uuden lain tarve johtuu erityisesti siitä, että nykyisin asetukseen sisältyvät elinkeino-oikeudelliset säännökset siirrettäisiin perustuslain vaatimuksia vastaavasti lain tasolle. Siirrosta aiheutuu lakiin muutostarpeita siinä määrin, että lain kirjoittaminen kokonaan uudelleen on perusteltua.

Ehdotetun lain soveltamisala olisi jonkin verran nykyistä laajempi. Valmismatkaliikkeen harjoittamiseen rinnastettaisiin laissa lentokuljetusten järjestäminen, tarjoaminen tai välittäminen kuluttajille, jos kuljetuksen järjestää, tarjoaa tai välittää muu kuin lentoliikenteen harjoittaja. Nykyinen sääntely koskee vain tilauslennolla tehtäviä kuljetuksia, mutta muutoksella katettaisiin myös reititilennolla tehtävät kuljetukset.

Valmismatkaliikkeen harjoittajien rekisteröintiä ja vakuuden asettamisvaatimuksia koskevat säännökset vastaavat vähäisin tar-

kennuksin voimassa olevaa lakia. Matkanvälittäjän velvollisuutta asettaa vakuus päämiehenään toimivan ulkomaisen matkanjärjestäjän puolesta tarkennettaisiin niin, että tällainen velvollisuus on välittäjällä vain, jos hänen päämiehensä ei ole asettanut niin sanotun pakettimatkadirektiivin mukaista vakuutta tai jos päämiehen kotipaikka on muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Rekisteröinnin edellytyksiin lisättäisiin vaatimus, jonka mukaan luonnollisen henkilön on oltava täysi-ikäinen. Lisäksi vaadittaisiin, ettei hän ole konkurssissa eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu.

Valmismatkaliikerikoksesta säädetty enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi kuuden kuukauden vankeusrangaistuksesta yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Samalla rangaistussäännökset siirrettäisiin rikoslakiin.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samana ajankohtana kuin niihin läheisesti liittyvä laki valmismatkalain muuttamisesta eli noin kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Laki ja asetus valmismatkaliikkeistä.....	3
Valmismatkalaki ja asetus valmismatkasta annettavista tiedoista.....	4
2.2 Euroopan unionin ja Pohjoismaiden lainsäädäntö	4
Euroopan unioni	4
Ruotsi	5
Tanska	5
Norja.....	5
2.3 Nykytilan arviointi	6
Valmismatkan käsite	6
Vakuusjärjestelmän toimivuus	6
Lentokuljetusten tarjoaminen	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
3.1 Tavoitteet	7
3.2 Soveltamisala	7
3.3 Rekisteröintijärjestelmä.....	7
3.4 Vakuusjärjestelmä.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Vaikutukset valtiontalouteen ja viranomaisten toimintaan	8
4.2 Vaikutukset matkailualan yrityksiin	8
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
Oikeusministeriön työryhmä	9
Jatkovalmistelu.....	9
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	10
1.1 Laki valmismatkaliikkeistä	10
1.2 Rikoslaki	14
2 VOIMAANTULO.....	14
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	14
LAKIEHDOTUKSET	16
1. Laki valmismatkaliikkeistä.....	16
2. Laki rikoslain 30 luvun muuttamisesta.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Valmismatkaliiketoiminnan luotettavuus ja matkustajien taloudellinen turvallisuus on pyritty varmistamaan rekisteröintijärjestelmällä. Rekisteröinnin olennaisena edellytyksenä on se, että matkanjärjestäjä on asettanut maksukyvyttömyytensä varalta Kuluttajavirastolle vakuuden, jonka tulee olla riittävä valmismatkoista johtuvien vastuiden kattamiseen.

Kuluttajaviraston valmismatkaliikerekisterissä oli vuoden 2008 alussa 723 yritystä. Näistä 429 oli vakuusvelvollisia matkanjärjestäjiä. Sellaisia matkanjärjestäjiä, jotka on vapautettu vakuuden asettamisesta, oli 214 ja matkanvälittäjiä 80. Kuluttajavirastolle oli asetettu vakuuksia yhteensä noin 150 miljoonan euron arvosta. Vuonna 2007 uusia yrityksiä merkittiin rekisteriin 50.

Tilastokeskuksen matkailutilaston mukaan suomalaisten tekemät vapaa-ajan ulkomaanmatkat ovat vuosi vuodelta lisääntyneet. Vuonna 2002 suomalaiset tekivät 2 662 000 vapaa-ajan ulkomaanmatkaa. Vuonna 2005 vapaa-ajan ulkomaanmatkoja tehtiin 3 112 000. Suomen matkatoimistoalan liiton laatimien tilastojen mukaan vuonna 2000 Suomesta tehtiin lentäen 980 053 vapaa-ajan valmismatkaa. Vuonna 2005 valmismatkoja tehtiin 966 847 ja vuonna 2006 jonkin verran vähemmän eli 955 280.

Matkailuala on muuttunut viime vuosina varsin nopeasti. Perinteisten matkatoimistojen rinnalle ovat tulleet niin sanotut internetmatkatoimistot, jotka myyvät matkoja yksinomaan internetissä. Myös perinteiset matkatoimistot ovat ryhtyneet myymään matkojaan myös internetin kautta. Suomen matkatoimistoalan liiton arvion mukaan kaikista Suomessa myydyistä valmismatkoista verkkokaupan osuus on vajaan 10 prosentin. Lentäen tehdyistä valmismatkoista kuitenkin jo joka kolmas myydään internetin välityksellä.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö**

Laki ja asetus valmismatkaliikkeistä

Valmismatkaliikkeistä annettu laki (1080/1994) ja asetus (366/1995) tulivat voimaan vuonna 1995. Laki sisältää muun muassa säännökset valmismatkaliikkeen harjoittajan rekisteröitymisestä, maksukyvyttömyyden varalta asetettavasta vakuudesta ja valmismatkaliikkeen harjoittajiin kohdistuvasta viranomaisvalvonnasta.

Valmismatkaliikkeen harjoittamisella tarkoitetaan laissa valmismatkalain (1079/1994) soveltamisalaan kuuluvien valmismatkojen järjestämistä, tarjontaa tai välittämistä. Valmismatkalaisissa oleva valmismatkan määritelmä rajaa siten myös valmismatkaliikkeistä annetun lain soveltamisalaa.

Valmismatkaliikettä saa harjoittaa vain valmismatkaliikerekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja. Rekisteriviranomaisena toimii Kuluttajavirasto. Rekisteröinti antaa oikeuden harjoittaa valmismatkaliikettä matkanjärjestäjänä, matkanvälittäjänä tai molempina sen mukaan kuin rekisteröintipäätöksessä on määrätty.

Matkanjärjestäjällä tarkoitetaan valmismatkaliikkeen harjoittajaa, joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja ja tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksellä. Pelkkien tilauslentojen tarjoaminen kuluttajille rinnastetaan valmismatkojen järjestämiseen. Matkanvälittäjällä tarkoitetaan valmismatkaliikkeen harjoittajaa, joka matkanjärjestäjän lukuun välittää valmismatkoja koskevia sopimuksia.

Rekisteröinnin olennaisena edellytyksenä on se, että sellainen ilmoituksen tekijä, joka aikoo järjestää valmismatkoja, on asettanut Kuluttajavirastolle vakuuden konkurssin tai muun maksukyvyttömyytensä varalta. Vakuudenasettamisvelvollisuus koskee myös

matkanvälittäjää silloin, kun hän toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, joka ei ole asettanut valmismatkaliikkeistä annetun lain mukaista vakuutta. Lisäksi vakuudenasettamisvelvollisuus koskee sellaista elinkeinonharjoittajaa, joka omaan lukuunsa tarjoaa toisen järjestämiä valmismatkoja.

Vakuus turvaa matkustajien paluukuljetuksen ja matkustajien majoituksen matkakohteissa paluukuljetukseen asti, jos sopimukseen on sisällytetty kuljetus ja majoitus. Lisäksi vakuus turvaa matkan peruuntuessa ennakkomaksun tai matkan keskeytyessä keskeytynyttä matkan osaa vastaavan hinnan korvaamisen kuluttajalle. Laissa on myös säännökset hyväksyttävän vakuuden suuruudesta ja muusta sen sisällöstä.

Kuluttajavirastolla on oikeus vapauttaa valmismatkaliikkeen harjoittaja vakuudenasettamisvelvollisuudesta tietyissä tilanteissa, joissa vakuutta ei valmismatkaliiketoiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen voida pitää tarpeellisena. Valmismatkaliikkeen harjoittaja on myös velvollinen ilmoittamaan Kuluttajavirastolle sellaisesta toimintansa laatua tai laajuutta koskevasta muutoksesta, joka vaikuttaa vakuudenasettamisvelvollisuuteen tai vakuuden hyväksyttävyyteen.

Asetuksessa säädetään tarkemmin valmismatkaliikerekisteriin merkittävistä tiedoista, rekisteri-ilmoituksesta, vakuuden hyväksyttävyydestä, vakuusvelvollisuudesta vapauttamisesta ja kirjanpidosta.

Valmismatkalaki ja asetus valmismatkasta annettavista tiedoista

Valmismatkalaki ja asetus valmismatkasta annettavista tiedoista (1085/1994) koskevat valmismatkojen markkinointia ja valmismatkoista tehtäviä sopimuksia. Valmismatkalla tarkoitetaan etukäteen järjestettyä ja yhdistettyyn hintaan tarjottua matkailupalvelusten yhdistelmää, johon sisältyy kuljetus ja majoitus taikka toinen näistä ja lisäksi muu kokonaisuuden kannalta olennainen matkailupalvelus. Lakia sovelletaan vain silloin, kun matkan tarjoaa matkailupalveluja muutoin kuin satunnaisesti järjestävä tai välittävä elinkeinonharjoittaja vastiketta vastaan ja matka kestää yli 24 tuntia tai sisältää majoituksen yön aikana.

Matkanjärjestäjällä on velvollisuus antaa matkustajalle määrättyä matkaa ja sopimusehtoja koskevia tietoja sopimusta tehtäessä ja sitä edeltävässä matkan markkinoinnissa. Matkaesitteessä olevat tiedot ovat pääsääntöisesti matkanjärjestäjää sitovia.

Lain sopimusoikeudelliset säännökset koskevat muun muassa matkanjärjestäjän ja matkustajan oikeutta peruuttaa matka, matkan hinnan muutoksia sekä matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksia ja niiden seuraamuksia.

2.2 Euroopan unionin ja Pohjoismaiden lainsäädäntö

Euroopan unioni

Euroopan yhteisöjen neuvosto antoi vuonna 1990 direktiivin matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatoista (90/314/ETY). Valmismatkalaila ja valmismatkasta annettavista tiedoista annetulla asetuksella saatettiin voimaan direktiivin vaatima markkinointi- ja sopimusoikeudellinen sääntely. Valmismatkaliikkeistä annetulla lailla ja asetuksella pantiin täytäntöön direktiivin 7 artiklan edellyttämä vakuussääntely.

Direktiivin 7 artiklan mukaan sopimuksen osapuolena olevan matkanjärjestäjän tai välittäjän on asetettava maksukyvyttömyyden varalta riittävä vakuus suoritettujen maksujen palauttamisen ja kuluttajan paluukuljetuksen turvaamiseksi.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on antanut kolme ennakkoratkaisua direktiivin 7 artiklan tulkintaa koskevista asioista. Asiassa C-364/96, Verein für Konsumenteninformation (Kok. 1998 s. I-2949) oli kysymys siitä, kuuluvatko matkapaketin ostajan hotellinpitäjälle toiseen kertaan maksamat hotellikulut matkanjärjestäjän maksukyvyttömyystilanteessa 7 artiklan tarkoittamiin suoritettuihin maksuihin.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että 7 artiklan soveltamisalaan kuuluu suoritettujen maksujen palauttamisen osalta tilanne, jossa matkapaketin ostaja, joka on maksanut majoituskulunsa ennen matkaa matkanjärjestäjälle, pakotetaan maksamaan samat kulut hotellinpitäjälle matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden vuoksi, koska hän ei muuten voi lähteä hotellista paluumatkalleen.

Asiassa C-140/97, Rechberger ym. (Kok. 1999 s. I-3499) oli kyse muun muassa siitä, kuuluuko rajatulle kuluttajaryhmälle lähes ilmaiseksi tarjottu matka direktiiviin 7 artiklan soveltamisalaan. Matkoja oli tarjottu erään sanomalehden tilaajille, joiden piti maksaa vain lentokenttäverot ja lisämaksu yhden hengen huoneesta, jos he matkustivat yksin, tai pelkästään lentokenttäverot, jos he matkustivat vähintään yhden täyden maksun maksavan henkilön kanssa. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan 7 artiklaa sovelletaan myös tällaisiin matkoihin.

Asia C-178/94, Dillenkofer (Kok. 1996 s. I-4845) koski valtion korvausvastuuta matkustajille, jotka kärsivät vahinkoa 7 artiklan puutteellisen täytäntöönpanon takia. Tuomiosta voidaan päätellä, ettei kuluttajalle saa aiheutua mitään menetystä pakettimatkan hinnasta, vaikka menetys olisi – kuten kyseisessä tapauksessa – alle 10 prosenttia matkan hinnasta. Voidaan myös todeta, että vakuuden antajan on tuomioistuimen mukaan oltava sellainen, joka ei itse ole vaarassa joutua kärsimään matkanjärjestäjän maksukyvyttömyydestä aiheutuvista seurauksista.

Ruotsi

Ruotsissa pakettimatkojen järjestäminen ja välittäminen on vapaa elinkeino, mutta matkustajien taloudellinen turvallisuus on järjestetty samaan tapaan kuin Suomessa. Direktiivin edellyttämä sääntely on Ruotsissa saatettu voimaan matkavakuuslain muuttamisesta annetulla lailla (lag (1992:1673) om ändring i resegarantilagen (1972:204)) ja pakettimatkalaiilla (lag (1992:1672) om paketresor). Matkavakuuslain mukaan pakettimatkalaisia tarkoitettuja pakettimatkoja järjestävän tai välittävän on ennen markkinoinnin alkua asetettava kamarikollegiolle (Kammarkollegium) vakuus. Vakuuden suuruus määräytyy harjoitettavan toiminnan laadun ja laajuuden mukaisesti. Erityisestä syystä kamarikollegio voi myöntää vapautuksen vakuudenasettamisvelvollisuudesta.

Matkavakuuslaissa säädetään myös vakuuden käyttämisestä. Jos pakettimatka peruutetaan tai se ei jostain muusta syystä toteudu, matkustajan matkasta suorittamat maksut korvataan vakuudesta. Jos alkanut paketti-

matka keskeytyy, voidaan vakuutta käyttää matkustajien ylläpidosta matkakohteessa ja paluumatkasta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Lisäksi vakuudesta voidaan maksaa matkan keskeytymiseen perustuva kohtuullinen korvaus. Matkavakuuslaki sisältää myös säännökset vakuuden käyttämisestä matkanjärjestäjän tai välittäjän konkurssissa tai muussa maksukyvyttömyystilanteessa.

Tanska

Tanskassa direktiivi on pantu täytäntöön pakettimatkalaiilla (lov om pakkerejser nr 472 af 1993) ja matkavakuusrahastolaiilla (lov om en rejsegarantifond nr 315 af 1997). Matkavakuusrahastolain mukaan matkanjärjestäjien ja sellaisten matkanvälittäjien, jotka välittävät pakettimatkoja ulkomaille, on tehtävä ilmoitus matkavakuusrahastolle (rejsegarantifond) rekisteriin merkitsemistä varten. Vain rekisteriin merkityt yritykset saavat tarjota ja myydä pakettimatkoja. Laissa säädetään rekisteröinnin edellytyksenä olevasta velvollisuudesta asettaa vakuus, joka lasketaan matkanjärjestäjän ja -välittäjän liikevaihdon perusteella. Lisäksi rekisteröityjen matkanjärjestäjien ja -välittäjien on maksettava erityinen avustusmaksu rahaston toiminnan rahoittamiseksi.

Matkavakuusrahastolaisissa säädetään myös vakuuden käyttämisestä matkanjärjestäjän maksukyvyttömyystilanteessa. Rahasto korvaa matkan peruuntuessa siitä maksetut ennakkomaksut. Alkaneen matkan keskeytyessä siitä korvataan keskeytynyttä matkan osaa vastaava hinta. Matkanjärjestäjän maksukyvyttömyystilanteessa rahasto huolehtii matkustajien paluukuljetuksista.

Norja

Norjassa direktiivin täytäntöönpano on toteutettu lailla pakettimatkoista ja matkavakuudesta (lov om pakkereiser og reisegaranti 1995 nr 57). Norjassakin matkavakuusjärjestelmää hallinnoi matkavakuusrahasto (reisegarantifond), mutta toisin kuin Tanskassa Norjassa pakettimatkojen järjestämisen edellytykseksi ei ole asetettu velvollisuutta rekisteröityä rahastoon.

Lain mukaan matkanjärjestäjän on asetettava matkavakuus. Matkanjärjestäjällä tarkoitetaan sitä, joka järjestää pakettimatkoja ja joka tarjoaa ja myy sellaisia matkoja joko itse tai jälleenmyyjän kautta. Jälleenmyyjällä tarkoitetaan sitä, joka tarjoaa tai myy matkanjärjestäjän järjestämiä pakettimatkoja. Myös sellainen jälleenmyyjä, joka myy pakettimatkoja ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, on vakuudenasettamisvelvollinen, jollei hän osoita, että ulkomainen matkanjärjestäjä on jo asettanut vakuuden.

Vakuuden laskemisesta säädetään tarkemmin matkavakuusasetuksessa (reisegarantiforskriften). Rahaston hallitus voi yksittäistapauksissa vapauttaa matkanjärjestäjän vakuudenasettamisvelvollisuudesta tai alentaa vakuuden suuruutta. Jos olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua, hallitus voi asettaa asetuksessa säädettyä suuremman vakuusmäärän. Matkanjärjestäjä on velvollinen ilmoittamaan ilmoituksissa ja matkaesitteissä, että se on asettanut lainmukaisen vakuuden.

Laissa on myös säännökset vakuuden käytämisestä matkanjärjestäjän maksukyvyttömyystilanteessa.

2.3 Nykytilan arviointi

Valmismatkan käsite

Valmismatka on valmismatkalaisissa määriteltely etukäteen järjestetyksi ja yhdistettyyn hintaan tarjotuksi vähintään kahdesta matkailupalvelusta koostuvaksi yhdistelmäksi. Valmismatkan käsite on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi. Koska valmismatkaliikkeistä annetun lain soveltamisala määräytyy saman käsitteen pohjalta, tulkintaepäselvyydet ovat aiheuttaneet ongelmia valmismatkaliikkeen harjoittajien rekisteröinnissä ja vakuudenasettamisvelvollisuudessa. Epätietoisuutta on ollut erityisesti siitä, mitkä internetissä tarjotut palvelukokonaisuudet ovat valmismatkoja. Samantyyppiset kokonaisuudet, joita perinteisen matkatoimiston tarjoamina on pidetty räätälöityinä valmismatkoina, on verkkotarjonnassa voitu katsoa lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviksi yhdistelmiksi. Tähän tulkintaan on vaikuttanut erityisesti se, ettei internetissä saatavilla olevia paketteja ole pidetty etukäteen järjestettyinä, toisin

kuin matkatoimiston asiakkaan pyynnöstä kokoamia paketteja. Tältä osin Suomen valvontaviranomaisen tulkinta poikkeaa muiden Pohjoismaiden käytännöstä ja myös Euroopan yhteisöjen komission käsityksestä. Eri-lainen tulkinta vaikuttaa vakuusvaatimuksiin ja vakuudesta alan toimijoille koituviin kustannuksiin, mikä puolestaan vaarantaa alan toimijoiden yhdenmukaisen kohtelun ja voi vääristää kilpailua. Näistä syistä valmismatkan käsitteen selkeyttäminen on välttämätöntä.

Vakuusjärjestelmän toimivuus

Vuosina 2000–2006 asetettiin konkurssiin 23 valmismatkaliikerekisteriin merkittyä yritystä. Lisäksi alkuvuonna 2008 kaksi yritystä on asetettu konkurssiin. Näissä konkurssissa matkustajat ovat yhtä tapausta lukuun ottamatta saaneet täyden korvauksen yrityksen asettamasta vakuudesta. Poikkeus oli Töölön Matkatoimisto Oy, joka asetettiin konkurssiin toukokuussa 2005.

Töölön Matkatoimisto Oy:n konkurssinnettelyn yhteydessä tuli ilmi, ettei yhtiön Kuluttajavirastolle asettama vakuus riittänyt kattamaan matkustajien menetyksiä siten kuin valmismatkaliikkeistä annetussa laissa edellytetään. Vakuus kattoi paluukuljetukset, mutta vain noin 36 prosenttia ennakkomaksuista. Vakuusvaateiden selvittämisen yhteydessä kävi ilmi, että yhtiö oli antanut Kuluttajavirastolle virheellisiä ja puutteellisia tietoja toimintansa laadusta ja laajuudesta, min-kä vuoksi viranomaisena oli arvioinut vakuusmäärän liian pieneksi. Töölön Matkatoimiston konkurssin rikostutkinnan pohjalta on nostettu syytteitä.

Kokonaisuudessaan vakuusjärjestelmä vaikuttaa toimineen varsin hyvin. Töölön Matkatoimiston konkurssi on monin tavoin poikkeuksellinen ja siihen liittyy muun muassa tahallista valvontaviranomaisen harhaanjohtamista. Vakuusjärjestelmässä sinänsä ei ole havaittu sellaisia heikkouksia, jotka olisivat myötävaikuttaneet lainvastaisuuksiin, eikä järjestelmää ole tarpeen muuttaa. Rikosoikeudellisia rangaistuksia koventamalla voidaan sen sijaan pyrkiä ehkäisemään lainvastaisuuksia nykyistä tehokkaammin.

Kuluttajavirasto voi vapauttaa valmismatkaliikkeen harjoittajan vakuudenasettamisvelvollisuudesta muun muassa, jos matkustajalta perittävä ennakkomaksu on vähäinen. Vähäisyyskriteerin soveltaminen on ollut käytännössä varsin ongelmallista ja vapauttamisedellytyksiä koskevaa sääntelyä on tarpeen täsmentää.

Lentokuljetusten tarjoaminen

Voimassa olevan lain mukaan tilauslennolla tehtävien kuljetusten tarjoaminen suoraan kuluttajille rinnastetaan valmismatkojen järjestämiseen. Sen, joka tarjoaa tällaisia kuljetuksia, on rekisteröidyttävä matkanjärjestäjäksi ja asetettava tarvittava vakuus.

Matkailualalle on viime vuosina tullut uusia toimijoita, jotka tarjoavat kuluttajille reittilennolla tehtäviä kuljetuksia. Nämä toimijat eivät itse harjoita lentoliikennettä, vaan hankkivat kuljetukset lentoyhtiöiltä. Niiden toiminta ei siten kuulu ilmailuviranomaisten valvontavaltaan. Toimintaan ei myöskään voida soveltaa valmismatkalainsäädäntöä, koska kuljetukset on ilmoitettu reittilennoiksi eikä tilauslennoiksi.

Tällaisten yritysten toiminnassa on ollut paljonkin kuluttajaongelmia. Yritykset ovat saattaneet myydä lentolippuja kuluttajille kuukausia etukäteen ilman, että yritys olisi millään tavalla pyrkinyt varmistamaan lentokuljetuksen saatavuuden. Käytännössä kuljetukset eivät aina ole järjestyneet, lentoja on jouduttu peruuttamaan, yritys on joutunut maksuvaikeuksiin ja mennyt konkurssiin. Kuluttajansuojan kannalta on perusteltua voida rinnastaa tällaiset toimijat vakuudenasettamisvelvollisiin matkanjärjestäjiin riippumatta siitä, onko muodollisesti kyse reittilennosta vai tilauslennosta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tarkistaa valmismatkaliikkeen harjoittamista koskevaa lainsäädäntöä siten, että sen käytännön soveltamisessa ilmi tulleet ongelmat voidaan poistaa.

Esityksessä ehdotetaan voimassa olevan lain ja asetuksen korvaamista kokonaan uudella lailla. Uuden lain tarve johtuu erityisesti siitä, että nykyisin asetuksessa olevat tarkemmat säännökset eivät kaikilta osin täytä perustuslain 80 §:n 1 momentista ja 18 §:stä johtuvaa lakitasoisuuden vaatimusta ja ne on siirrettävä lain tasolle. Lisäyksistä olisi aiheutunut muutoksia useimpiin voimassa olevan lain säännöksiin, joten lain kokonaisuudistus on katsottu paremmaksi ratkaisuksi.

3.2 Soveltamisala

Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi 2.3 jaksossa esitetyistä syistä siten, että laki koskisi paitsi tilauslennolla myös reittilennolla tehtävien kuljetusten järjestämistä, tarjoamista ja välittämistä kuluttajille. Samalla sääntelyä täsmennettäisiin myös tilauslentojen osalta niin, että laki tulee sovellettavaksi erilliskuljetuksiin silloin, kun kuljetuksen järjestää, tarjoaa tai välittää muu kuin lentoliikenteen harjoittaja. Tarkennus vastaa nykyisen säännöksen soveltamiskäytäntöä.

Lisäksi lain soveltamisalaan tulee ratkaisevasti vaikuttamaan valmismatkalaisissa olevan valmismatkan käsitteen tarkistaminen. Tätä muutosta selvitetään tarkemmin samanaikaisesti annettavassa hallituksen esityksessä laiksi valmismatkalain muuttamisesta.

3.3 Rekisteröintijärjestelmä

Valmismatkaliikkeen harjoittajien rekisteröintiä koskeva sääntely vastaisi pääkohditaan voimassa olevaa sääntelyä. Ehdotetuista muutoksista useimmat johtuvat nykyisin asetukseen sisältyvien säännösten nostamisesta lain tasolle.

Uutta olisi se, että rekisteriin merkittäisiin myös tietyt toiminnanharjoittajiin kohdistetut Kuluttajaviraston tekemät kieltopäätökset. Ehdotus vastaa kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä pidettävän rekisterin merkintöjä.

Uutta on myös se, että valmismatkaliikkeen harjoittajaksi aikovan luonnollisen henkilön olisi oltava täysi-ikäinen. Valmismatkaliikkeen harjoittajana ei voisi myöskään olla henkilö, joka on konkurssissa tai jonka toi-

mintakelpoisuutta on rajoitettu. Matkustajien taloudelliseen turvallisuuteen liittyvän asiakasvarojen hoidon kannalta ei ole asianmukaista, että valmismatkaliikkeen harjoittaja olisi alaikäinen tai konkurssissa. Ehdotukset vastaavat näiltäkin osin välitystoiminnan harjoittajille asetettuja vaatimuksia.

3.4 Vakuusjärjestelmä

Vakuudesta korvattavien saatavien etusijajärjestystä ehdotetaan osittain muutettavaksi. Kuten nykyisinkin, ensisijaisesti korvataan matkustajien paluukuljetuksesta aiheutuneet kustannukset. Toiseksi ja kolmanneksi korvattavien saatavalajien järjestys muuttuisi siten, että toissijaisesti korvattaisiin peruutetuista matkoista ennakolta suoritetut maksut ja keskeytyneen matkan lyhentymistä vastaava osa kokonaishinnasta. Vasta näiden kustannusten jälkeen korvattaisiin matkustajien majoituskustannukset matkakohteessa paluukuljetukseen asti. Uudistus turvaa nykyistä paremmin niiden kuluttajien aseman, jotka ovat suorittaneet ennen matkan alkamista varausmaksut ja kokonaishinnan loppusuoritukset, mutta joiden matka ei toteudu valmismatkaliikkeen harjoittajan maksukyvyttömyyden takia. Muutos vastaa myös täsmällisemmin direktiivin vaatimuksia.

Matkanvälittäjän velvollisuuteen asettaa vakuus ulkomaisen päämiehensä puolesta ehdotetaan lievennystä. Vakuus olisi asetettava vain, jos ulkomainen matkanjärjestäjä ei ole asettanut direktiivin 7 artiklan mukaista vakuutta tai jos matkanjärjestäjän kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella. Nykyisin välittäjän on asetettava vakuus, jos päämiehenä oleva matkanjärjestäjä ei ole itse asettanut Suomen kansallisen lain mukaista vakuutta. Ehdotuksessa on otettu huomioon kaksinkertaisen vaatimuksen välttämistä koskeva EU-oikeuden periaate.

Kuluttajavirastolle annettua mahdollisuutta vapauttaa valmismatkaliikkeen harjoittaja vakuudenasettamisvelvollisuudesta tarkistettaisiin. Ehdotuksen mukaan vapautus voitaisiin myöntää, jos valmismatkoista ja niihin liittyvistä palveluista ei peritä maksuja kuluttajilta ennen matkan alkamista tai jos valmismatkaan ei sisälly kuljetusta eikä valmismatkaliikkeen harjoittajan maksukyvyt-

tömyystilanteessa ole riskiä matkan keskeytymisestä. Uutta on se, että ehdotus koskee vain kuluttajia. Ehdotus ei myöskään sisällä nykyisiä säännöksiä vakuudenasettamisvelvollisuudesta vapauttamisesta sillä perusteella, että ennen matkan päättymistä perittävä maksu on vähäinen.

Vakuusjärjestelmän toimivuuteen liittyy olennaisesti se, että valmismatkaliikkeen harjoittajat antavat Kuluttajavirastolle totuudenmukaiset tiedot vakuuden määrään ja hyväksyttävyyteen vaikuttavista seikoista. Tämän veloitteen tehostamiseksi ehdotetaan valmismatkaliikerikoksesta seuraavan enimmäisrangaistuksen korottamista kuuden kuukauden vankeusrangaistuksesta yhden vuoden vankeusrangaistukseen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset valtiontalouteen ja viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouteen. Kuluttajaviraston työmäärä tulisi kuitenkin tilapäisesti lisääntymään. Viraston olisi varmistettava, että vakuusvelvolliset valmismatkaliikkeen harjoittajat ja vakuusmäärät vastaavat tarkistettuja vaatimuksia.

4.2 Vaikutukset matkailualan yrityksiin

Esityksen yritysvaikutukset liittyvät ennen kaikkea valmismatkan käsitteen tarkistukseen ja siitä seuraaviin muutoksiin vakuusvaatimuksissa. Erikseen annettavassa hallituksen esityksessä laiksi valmismatkalain muuttamisesta käsitettä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että sen piiriin tulisivat selkeästi myös internetissä tarjotut, tyypillisesti lennosta ja hotellista kootut paketit. Valmismatkoina pidettäisiin tuon esityksen mukaan myös vaihto-oppilasmatkoja.

Vastaavasti esityksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti internetissä toimiviin matkailuyrityksiin, joiden tarjoamista tuotteista osa tulisi lainsäädännön ja vakuusvaatimuksen piiriin. Samat vaikutukset koskisivat myös vaihto-oppilasmatkoja järjestäviä yhteisöjä. Toisaalta tietyt perinteisten matkatoimistojen tarjoamat matkat, jotka on koottu asiakkaan valinnan mukaan erikseen ostettavista palve-

luista ja joita on nykyisin pidetty niin sanotuin räätelöityinä valmismatkoina, jäisivät tarkistetun valmismatkakäsitteen ulkopuolelle samoin edellytyksin kuin vastaava verkko-tarjonta. Muutokset merkitsevät alan toimijoille yhdenmukaisempaa kohtelua ja poistavat kilpailun vääristymiä.

On esitetty arvioita, joiden mukaisesti internetissä toimivat ja mahdollisesti muutkin matkailualan yritykset saattavat muuttaa toimintatapansa sellaiseksi, että niiden tuottamat matkapalvelut jäisivät valmismatkalainsäädännön ja vakuusvaatimuksen ulkopuolelle. Tätä arviota vastaan puhuu toisaalta se seikka, että samatkin toimijat tarjoavat esimerkiksi ”lento ja hotelli” -paketteja muissa Pohjoismaissa niin, että tarjonta kuuluu sikäläisen pakettimatkalainsäädännön ja myös vakuusvaatimusten piiriin. Muiden Pohjoismaiden Suomesta poikkeava direktiivin tulkinta ei siis ole johtanut halpojen pakettien tarjonnan loppumiseen eikä muuhunkaan toimintatapojen muuttamiseen.

Ehdotus laajentaa niiden valmismatkaliikkeen harjoittajien piiriä, jotka ovat velvollisia valitsemaan Keskuskauppakamarin tai kaup-pakamarin hyväksymän tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Nykyisestä poiketen myös valmismatkoja kotimaahan järjestävä vakuudenasettamisvelvollinen valmismatkaliikkeen harjoittaja ja ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun toimiva valmismatkaliikkeen harjoittaja olisivat velvollisia valitsemaan hyväksytyt tilintarkastajan. Mainituilla valmismatkaliikkeen harjoittajilla voi nykyisin olla tilintarkastuslain (459/2007) nojalla muu kuin hyväksytty tilintarkastaja tai ne ovat voineet käyttää tilintarkastuslaissa säädettyä oikeutta olla valitsematta tilintarkastaja. Kyseiset valmismatkaliikkeen harjoittajat joutuisivat ehdotuksen myötä valitsemaan hyväksytyt tilintarkastajan, jolloin niille saattaa aiheutua lisäkuluja kohonneina palkkiokustannuksina.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriön työryhmä

Oikeusministeriö asetti kauppa- ja teollisuusministeriötä kuultuaan 2 päivänä marraskuuta 2005 työryhmän, jonka tehtävänä

oli valmistella hallituksen esitykseen muotoon laaditut ehdotukset sekä valmismatkalain että valmismatkaliikkeistä annetun lain muuttamiseksi. Työryhmän oli erityisesti selvitettävä lakien yleisen soveltamisalan ja siihen liittyvien keskeisten käsitteiden selkeyttäminen, vakuusjärjestelmän toimivuus ja mahdollinen kehittämistarve sekä matkanjärjestäjän tiedonantovelvoitteita koskevan sääntelyn selkeyttäminen sekä mahdollinen tarve siirtää asetukseen sisältyvät tiedonantovelvoitteet lain tasolle. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Kuluttajavirasto/kuluttajasiames, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR ry (nykyinen Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry), Suomen Kuluttajaliitto ry ja Suomen Matkatoimistoalan liitto ry. Työnsä aikana työryhmä kuuli ulkoasiainministeriötä ja Ilmailuhallintoa. Työryhmän mietintö valmistui 20 päivänä syyskuuta 2007.

Jatkovalmistelu

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot 20 viranomaiselta ja yhteisöltä. Oikeusministeriölle toimitettiin yhteensä 15 lausuntoa. Lausunnoista laadittu tiivistelmä on julkaistu oikeusministeriön julkaisusarjassa (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:2). Kaikki lausunnonantajat pitivät työryhmän ehdotuksia tarkoituksenmukaisina ja perusteltuina, vaikka niiden yksityiskohtiin esitettiin huomautuksia.

Ehdotus hallituksen esitykseksi laeiksi valmismatkaliikkeistä ja rikoslain 30 luvun muuttamisesta on viimeistelty lausuntonettelyn jälkeen työ- ja elinkeinoministeriöissä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy samanaikaisesti annettavaan hallituksen esitykseen laiksi valmismatkalain muuttamisesta. Esitykset ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa, koska valmismatkalain muuttamista koskevassa ehdotuksessa määritellään valmismatka, jonka pohjalta määräytyy myös tämän esityksen 1. lakiehdotuksen soveltamisala. Tämän vuoksi esityksissä ehdotetut lait tulisi käsitellä ja saattaa voimaan samanaikaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki valmismatkaliikkeistä****1 luku. Yleiset säännökset**

1 §. Soveltamisala. Laki koskee pykälän 1 momentin mukaan valmismatkalain soveltamisalaan kuuluvien valmismatkojen järjestämistä, tarjontaa ja välittämistä. Näistä toimintamuodoista käytetään laissa yhteistä käsitettä valmismatkaliikkeen harjoittaminen. Momentti vastaa voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan valmismatkojen järjestämiseen rinnastetaan myös lentokuljetusten järjestäminen, tarjoaminen ja välittäminen kuluttajille, jos tällaisen kuljetuksen järjestäjä, tarjoaja tai välittäjä ei ole lentoliikenteen harjoittaja. Nykyisestä poiketen merkitystä ei ole sillä, onko järjestetty lento luonteeltaan tilauslento vai reittilento.

2 §. Oikeus harjoittaa valmismatkaliikettä. Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 1 §:ää.

3 §. Määritelmiä. Pykälän 1 kohdan matkanjärjestäjän määritelmään on yhdistetty voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 2 kohtaan ja 2 §:n 2 momenttiin sisältyneet määritelmät. Pykälän 2 ja 3 kohtien matkanvälittäjän ja matkustajan määritelmät vastaavat voimassa olevan lain määritelmiä.

2 luku. Rekisteröinti ja sen oikeusvaikutukset

4 §. Valmismatkaliikerekisteri. Pykälän 1 momentti on sama kuin voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentti.

Pykälän 2 momentti vastaa eräin tarkistuksen ja täydennyksin voimassa olevan lain 3 §:n 2 momenttia ja asetuksen 1 §:ää.

Luonnollista henkilöä koskevaan momentin 1 kohdan tietoihin on siirretty voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 1 koh-

taan sisältyvät tiedot ja tehty terminologisia ja teknisluonteisia tarkistuksia.

Oikeushenkilöitä koskevaan momentin 2 kohtaan on yhdistetty asetuksen 1 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaan sisältyvät tiedot. Lisäksi kohtaan on tehty teknisiä tarkistuksia.

Momentin 3 kohta on sama kuin voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 4 kohta.

Momentin 4 kohta vastaa muuten voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 5 kohtaa, mutta sitä on sanamuodoltaan tarkistettu 1 §:n 2 momentissa ehdotetun lain soveltamisalan muutoksen johdosta.

Momentin 5 kohta on sama kuin voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 6 kohta.

Momentin 6 kohta on uusi. Kohdan mukaan rekisteriin merkitään myös tiedot vakuuden antajasta ja vastuumäärästä.

Momentin 7 ja 8 kohta vastaavat voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohtaa.

Pykälän 3 momentti on uusi. Momentin mukaan valmismatkaliikerekisteriin merkitään tiedot niistä, joita on kielletty harjoittamasta valmismatkaliikettä ilman rekisteröintiä. Lisäksi rekisteriin merkitään asianomaiselle liikkeenharjoittajalle annettu kielto harjoittaa ilman hyväksyttävää vakuutta sellaista toimintaa, johon vaaditaan vakuus. Tiedot on kuitenkin poistettava rekisteristä viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kielto on annettu. Kieltojen merkitsemisellä pyritään tehostamaan lain noudattamista ja noudattamisen valvontaa.

5 §. Rekisteri-ilmoitus ja muutoksista ilmoittaminen. Pykälän 1 momentissa on selvyden vuoksi todettu, että ilmoitus rekisteriin merkitsemistä varten voidaan tehdä myös sähköisesti. Nykyisen asetuksen 2 §:n 1 momentista poiketen ilmoitusta ei enää tarvitse tehdä Kuluttajaviraston vahvistamalla lomakkeella.

Rekisteri-ilmoituksen sisältöä koskeva pykälän 2 momentti vastaa pääosiltaan voimassa olevan lain 4 §:n 1 momenttia sekä asetuksen 2 §:n 2 momenttia ja 3 §:n 1 momenttia.

Voimassa olevan asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan ilmoitus katsotaan tehdyksi vasta sitten, kun ilmoituksesta säädetty maksu on suoritettu. Ehdotetussa momentissa ei ole tällaista asian vireilletuloa koskevaa rajoitusta.

Muutosilmoituksia koskeva pykälän 3 momentti eroaa voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentista ja asetuksen 2 §:n 1 momentista siten, että muutosilmoitus voidaan tehdä paitsi kirjallisesti myös sähköisesti. Tätäkään ilmoitusta ei enää tarvitse tehdä Kuluttajaviraston vahvistamalla lomakkeella.

Momentin toinen virke vastaa voimassa olevan asetuksen 3 §:n 3 momenttia, mutta siihen on tehty teknisluonteisia tarkistuksia. Virkkeessä mainitulla selvityksellä korvausvaatimuksista ja maksuvelvoitteista, jotka voivat tulla suoritetuksi vakuudesta, tarkoitetaan kuluttajien maksamia ennakkomaksuja sekä matkustajien paluukuljetukseen ja majoitukseen liittyviä korvausvaatimuksia.

6 §. Rekisteröinnin edellytykset. Pykälän 1 kohta on sama kuin voimassa olevan lain 5 §:n 1 kohta.

Pykälän 2 kohta on uusi. Kohdan mukaan ilmoituksen tekijän, jos hän on luonnollinen henkilö, on oltava täysi-ikäinen. Ilmoituksen tekijänä ei voi olla myöskään henkilö, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa valmismatkatoimintaa harjoittavien luotettavuutta ja matkustajien taloudellista turvallisuutta.

Kuluttajavirasto voi rekisteröinnin yhteydessä todeta konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä, onko luonnollinen henkilö asetettu konkurssiin. Holhousoimesta annetun lain (442/1999) 67 §:n 4 momentin nojalla henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevat tiedot Kuluttajavirastolla on oikeus saada holhousasioiden rekisteristä.

Pykälän 3 kohta on sama kuin voimassa olevan lain 5 §:n 2 kohta.

7 §. Rekisteröinnin oikeusvaikutukset. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 6 §.

8 §. Rekisteristä poistaminen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 7 §:ää.

3 luku. **Vakuus**

9 §. Vakuuden asettaminen. Pykälän 1 momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan

lain 8 §:n 1 kohtaa. Pykälän 2 kohta vastaa täsmennettynä nykyistä 8 §:n 3 kohtaa ja 3 kohta puolestaan nykyistä 2 kohtaa.

Kohtien järjestyksen muutos vaikuttaa 12 §:ssä säädettyyn saatavien etusijajärjestykseen. Mainitun pykälän mukaan saatavat maksetaan tämän pykälän 1 momentin mukaisessa järjestyksessä, jos vakuus ei riitä kaikkiin momentissa tarkoitettuihin suorituksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuudenasettamisvelvollisuus koskee lisäksi matkanvälittäjää, joka toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, joka ei ole itse asettanut direktiivin 7 artiklan mukaista vakuutta tai jonka kotipaikka on muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Tällöin matkanvälittäjän on asetettava ehdotetun lain mukainen vakuus sekä oman että päämiehensä maksukyvyttömyyden varalta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 8 §:n 2 momenttiin sisältyvästä matkanvälittäjän vakuudenasettamisvelvollisuudesta. Nykyisin matkanvälittäjä, joka toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, joka ei ole asettanut valmismatkaliikkeistä annetun lain mukaista vakuutta, on velvollinen asettamaan vakuuden sekä oman että päämiehensä maksukyvyttömyyden varalta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, matkanvälittäjä on velvollinen asettamaan vakuuden vain, jos hänen päämiehenään oleva ulkomainen matkanjärjestäjä ei ole asettanut direktiivin 7 artiklan mukaista vakuutta. Matkanvälittäjä, joka toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, jonka kotipaikka on Euroopan talousalueen ulkopuolella, on ehdotuksen mukaan kuitenkin aina vakuudenasettamisvelvollinen.

10 §. Vakuudenasettamisvelvollisuudesta vapauttaminen. Pykälän 1 momentin säännökset vastaavat voimassa olevan lain 9 §:ää sekä asetuksen 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa. Momentin 1 ja 2 kohdassa tarkennetaan kuitenkin niitä edellytyksiä, joiden vallitessa Kuluttajavirasto voi tehdä päätöksen vakuudenasettamisvelvollisuudesta vapauttamisesta.

Voimassa olevan asetuksen 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Kuluttajavirasto voi vapauttaa valmismatkaliikkeen harjoitta-

jan vakuudenasettamisvelvollisuudesta kokonaan tai osittain, jos valmismatkaliiketoiminnassa ei peritä ennakkomaksuja tai ennen matkan päättymistä perittävä maksu on vähäinen. Ehdotuksen 1 momentin 1 kohdassa vapauttamisedellytyksiä täsmennetään siten, että virasto voi vapauttaa kokonaan tai osittain sellaisen valmismatkaliikkeen harjoittajan, joka ei peri valmismatkoista ja niihin liittyvistä palveluista maksuja kuluttajilta ennen matkan alkamista. Merkitystä ei enää ole sillä, onko perittävä maksu vähäinen vai vähäistä suurempi. Uutta momentissa on se, että momentin säännökset koskevat vain kuluttajilta perittäviä maksuja. Ehdotuksesta seuraa, että säännöstä ei sovelleta liikematkustajiin, mikä selkeyttää oikeustilaa.

Momentin 2 kohta vastaa voimassa olevan asetuksen 7 §:n 1 momentin 2 kohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan Kuluttajaviraston on peruutettava vapautus, jos sille ei ole enää perustetta. Päätös ei voisi enää perustua tarkoituksenmukaisuusharkintaan, kuten nykyisin, vaan viraston on sidotun harkinnan mukaisesti peruutettava vapautus aina, kun ehdotuksen mukaiset vapauttamisedellytykset eivät enää täyty.

11 §. Vakuuden hyväksyttävyyden. Pykälän 1 ja 2 kohta vastaavat voimassa olevan asetuksen 6 §:n 2 momenttia ja lain 10 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Pykälän 3 kohta vastaa asiallisesti voimassa olevan asetuksen 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa, joskin sen sanamuotoa on tarkistettu. Pykälän 4 kohta on sama kuin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin 2 kohta.

12 §. Vakuuden käyttäminen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 11 §:ää. Edellä 9 §:n 1 momentin mukainen saatavien järjestyksen muutos vaikuttaa vastaavasti pykälän 1 momentin mukaiseen etusijajärjestykseen. Vakuudesta korvataan siten ensisijaisesti paluukuljetuskustannukset, sen jälkeen kuluttajien ennen matkaa suorittamat maksut saamatta jääneestä matkasta tai matkan keskeytyessä sen osasta ja viimeiseksi ylimääräiset majoituskulut matkakohteessa. On huomattava, että paluukuljetuskustannusten jälkeen korvattaviin ennakkomaksuihin luetaan kuluttajan matkanjärjestäjälle etukäteen maksamat majoituskulut. Jos kuluttaja matkakohteessa joutuu maksamaan hotellinpitäjälle uudestaan jo

maksamansa majoituksen, siitä syntyvät kulut rinnastetaan etusijajärjestyksessä jo suoritettuun maksuun. Viimesijaisina korvattaviin majoituskuluihin kuuluvat esimerkiksi matka-ajan pidentymisestä aiheutuneet lisämajoituskulut, joita ei ole etukäteen maksettu matkanjärjestäjälle.

13 §. Velvollisuus ilmoittaa vakuuteen vaikuttavista muutoksista. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 12 §.

4 luku. **Valvonta ja pakkokeinot**

14 §. Valvonta. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 13 §.

15 §. Pakkokeinot. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 14 §.

16 §. Pakkokeinot eräissä rajat ylittävissä tapauksissa. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 14 a §.

17 §. Kielto kanteen vireillepano ulkomailta. Pykälä on sama kuin voimassa olevan lain 14 b §.

18 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Pykälä vastaa muuten voimassa olevan lain 15 §:ää, mutta sitä on täydennetty mainitsemalla nimenomaisesti myös elinkeinonharjoittajan taloudellisten etujen suojaamiseksi säädetyt salassapitosäännökset.

5 luku. **Erinäiset säännökset**

19 §. Tilintarkastaja ja kirjanpito. Pykälän 1 momentin mukaan sellaisella valmismatkaliikkeen harjoittajalla, joka on vakuudenasettamisvelvollinen tai joka toimii ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Nykyisestä poiketen vakuudenasettamisvelvollisella valmismatkaliikkeen harjoittajalla on oltava siten hyväksytty tilintarkastaja riippumatta siitä, järjestääkö asianomainen liikkeenharjoittaja valmismatkoja ulkomaille vai kotimaahan. Uutta on myös se, että ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun toimiva valmismatkaliikkeen harjoittaja on aina velvollinen käyttämään hyväksyttyä tilintarkastajaa. Koska momentissa säädetty velvollisuus valita hyväksytty tilintarkastaja on tiukempi kuin mitä tilintarkastuslaissa säädetään, säännöksessä mainitaan selvyyden

vuoksi, että momentissa tarkoitettulla valmismatkaliikkeen harjoittajalla on oltava hyväksytty tilintarkastaja, vaikka se ei olisi tilintarkastuslain nojalla tilintarkastusvelvollinen.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 16 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettun valmismatkaliikkeen harjoittajan on järjestettävä kirjanpitoa sellaiseksi, että kaikki ennen valmismatkan alkamista suoritettavat maksut, jotka koskevat valmismatkoja ja niihin liittyviä palveluja, käyvät ajantasaisesti ilmi kirjanpidosta. Momentti vastaa pääosin voimassa olevan lain 16 §:n 3 momentin ja asetuksen 8 §:n säännöksiä. Sana- muotoa on kuitenkin tarkistettu sen varmistamiseksi, että kaikki matkustajan ennakolta maksamat suoritukset, niiden nimikkeistä riippumatta, käyvät ajantasaisesti ilmi kirjanpidosta.

20 §. Rangaistussäännökset. Pykälän 1 momentissa on viittaus rikoslain 30 luvun uuteen 3 a §:ään, johon nykyisen 17 §:n rangaistussäännökset ehdotetaan siirrettäviksi osittain muutettuina. Uudessa pykälässä säädetäisiin rangaistus 6 §:n ja 9 §:n rikkomiseen liittyvistä teoista. Siirto johtuu rikoslainsäädännön uudistamisessa noudatetusta periaatteesta, jonka mukaan vankeusuhkaiset rangaistussäännökset pyritään kokoamaan rikoslakiin. Lakiteknisistä syistä ehdotetaan kuitenkin, että rangaistussäännökset siirretään kokonaisuudessaan, siis myös rikkomusta koskevin osin rikoslakiin. Valmismatkaliikerikkomuksen ja valmismatkaliikerikoksen tunnusmerkistöjen keskinäisen yhteyden takia on katsottu selkeämmäksi säilyttää nykyinen säännöskokonaisuus.

Pykälän 2 momentissa on nykyisen 17 §:n 4 momenttia vastaava kaksinkertaisen rangaistuksen välttämiseen liittyvä säännös.

21 §. Muutoksenhaku. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 18 §:n 2 momenttia.

22 §. Neuvottelukunta. Pykälään on koottu voimassa olevan lain 19 §:n ja asetuksen 9 §:n säännökset valmismatka-asiain neuvottelukunnasta.

Neuvottelukunnan toiminnan tehostamiseksi sille esitetään osittain uusia tehtäviä. Neuvottelukunta seuraisi myös valmismatkalainsäädännön soveltamista ja voisi antaa

lausuntoja muillekin tahoille kuin työ- ja elinkeinoministeriölle tai Kuluttajavirastolle. Puheenjohtajan ei enää tarvitse olla ministeriöstä.

6 luku. Voimaantulo

23 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa on säännös lain voimaantuloajankohdasta ja 2 momentissa valmismatkaliikkeistä annetun lain kumoamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan se, joka lain voimaan tullessa harjoittaa tämän lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa, saa jatkaa toimintaansa siihen saakka, kunnes päätös rekisteröinnistä tai sen epäämisestä on tehty. Edellytyksenä toiminnan jatkamiselle kuitenkin on se, että 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu rekisteri-ilmoitus on tehty kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Säännöksen tarkoituksena on varata 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuille elinkeinonharjoittajille kohtuullinen aika rekisteröinnin hoitamiseksi ilman, että toimintaa tarvitsisi keskeyttää.

Vuonna 2007 voimaan tulleen tilintarkastuslain mukaan muissa yhteisöissä kuin yhdistyksissä tilintarkastajaksi voidaan 31.12.2011 päättyvän siirtymäkauden jälkeen valita ainoastaan hyväksytty tilintarkastaja. Siirtymäkausi merkitsee sitä, että vanhassa tilintarkastuslaissa tarkoitettu muu kuin hyväksytty tilintarkastaja voi toimia tilintarkastustehtävässä mainittuna aikana. Lisäksi tilintarkastuslaissa määritellyt pienet yhteisöt yhdistyksiä lukuun ottamatta voivat käyttää oikeutta olla valitsematta tilintarkastaja. Yhdistyksissä niin sanottu maallikkotilintarkastus säilyy, ja yhdistykset ovat edelleen tilintarkastusvelvollisia.

Pykälän 4 momentin mukaan 19 §:n 1 momentin estämättä sovelletaan kumottavan lain 16 §:n 1 momentin säännöksiä tilintarkastajasta niinä tilikausina, jotka päättyvät viimeistään 31.12.2010. Ehdotuksen 19 §:n 1 momentin säännökset laajentavat niiden valmismatkaliikkeen harjoittajien piiriä, jotka ovat kumottavan lain 16 §:n 1 momentin nojalla velvollisia valitsemaan Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Eh-

dotuksen 19 §:n 1 momentissa säädetty hyväksytyin tilintarkastajan vaatimus on uusi sellaisille vakuudenasettamisvelvollisille valmismatkaliikkeen harjoittajille, jotka järjestävät valmismatkoja ainoastaan kotimaahan sekä ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun toimiville valmismatkaliikkeen harjoittajille. Edellä mainituilla valmismatkaliikkeen harjoittajilla voi olla tilintarkastuslain nojalla muu kuin hyväksyty tilintarkastaja tai ne ovat voineet käyttää oikeutta olla valitsematta tilintarkastaja. Säännöksen tarkoituksena on varata nykyisten säännösten nojalla harjoitettaville kohtuullinen aika valita hyväksyty tilintarkastaja 1.1.2011 tai sen jälkeen alkavan tilikauden tilintarkastusta suorittamaan.

1.2 Rikoslaki

30 luku. Elinkeinorikoksista

3 a §. *Valmismatkaliikerikkomus ja valmismatkaliikerikos.* Pykälään siirrettäisiin valmismatkaliikkeista annetun lain voimassa olevan 17 §:n rangaistussäännökset eräin kohdin muutettuina.

Valmismatkaliikerikkomusta koskevaan pykälän 1 momenttiin ehdotetaan eräitä lakitekniisiä selvennyksiä mutta ei asiasisältöön vaikuttavia muutoksia.

Valmismatkaliikerikosta koskeva pykälän 2 momentti on muuten sama kuin voimassa olevan pykälän 2 momentti, mutta rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus korotettaisiin nykyisestä kuuden kuukauden vankeusrangaistuksesta yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Enimmäisrangaistus olisi silloin sama kuin vastaavilla muilla kuluttajiin kohdistuvilla elinkeinorikoksilla, kuten 1 §:ssä rangaistavaksi säädetyllä markkinointirikoksella ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädetyllä kulutusluottorikoksella.

Voimassa olevan pykälän 3 momenttia vastaavaa säännöstä ehdotetussa pykälässä ei ole. Nykyisen momentin mukaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rikkomuksesta voidaan jättää ilmoitus tekemättä, jos rikkomus on ollut vähäinen ja se on viivytyksettä korjattu. Tällainen erityissäännös on katsottu tarpeettomaksi. Sovellettaviksi voivat sen sijaan tulla esitutkintalain (449/1987) ja oikeu-

denkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) yleiset säännökset esitutkinnan toimittamatta jättämisestä tai lopettamisesta taikka syytteen nostamatta jättämisestä teon vähäisyyden perusteella. Vastaaja voidaan myös jättää rikoslain 6 luvun 12 §:n nojalla rangaistukseen tuomitsematta.

Voimassa olevan pykälän 4 momentti säilytettäisiin 1. lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentissa. Momentin mukaan sitä, joka rikoo valmismatkaliikkeista annetun lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai kehotusta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samana ajankohtana kuin niihin läheisesti liittyvä laki valmismatkalain muuttamisesta eli noin kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisijärjestys

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan valmismatkaliikettä saa harjoittaa vain sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka täyttää laissa toiminnan harjoittamiselle säädetty edellytykset ja on merkitty Kuluttajaviraston pitämään valmismatkaliikerekisteriin. Vastaava rekisteröitymisvelvoite on myös voimassa olevassa laissa, joka on tullut voimaan ennen perusoikeusuudistusta. Tästä syystä ehdotettua rekisteröintivaatimusta on arvioitava perustuslain 18 §:ssä säädetyn elinkeinovapauden kannalta.

Rekisteröinti on katsottu välttämättömäksi ennen kaikkea siksi, että valvontaviranomainen, Kuluttajavirasto, kykenisi tehokkaasti valvomaan sitä, että valmismatkaliikkeen harjoittajilla on yhteisöainsäädännön edellyttämä maksukyvyttömyysvakuus. Vakuus on puolestaan tarpeen erityisesti matkustajien kotiinpaluun turvaamiseksi. Valmismatkat maksetaan säännönmukaisesti etukäteen. Vakuus turvaa myös saamatta jääneistä palveluista maksettujen suorituspalauttamisen, jos matka matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden takia peruuntuu tai keskeytyy.

Ehdotetut rekisteröinti ja vakuusvaatimus ovat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Rekisteriin merkitsemisen edellytykset ovat täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Rekisteriin merkitsemiseen ei liity tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan jokainen laissa säädetty edellytys täyttävä ilmoituksen tekijä olisi merkittävä rekisteriin. Rekisteröinnin epäämistä koskevasta Kuluttajaviraston päätöksestä on muutoksenhakuoikeus. Verrattaessa ehdotuksesta aiheutuvaa elinkeinon harjoittamisen oikeuden rajoittamista rekisteröin-

nistä saavutettaviin etuihin rajoitusten voidaan katsoa olevan myös suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Edellä esitetyistä syistä 1. lakiehdotus täyttää perusoikeutta rajoittavalle sääntelylle asetetut vaatimukset, ja laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valmismatkaliikkeistä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee valmismatkalain (1079/1994) soveltamisalaan kuuluvien valmismatkojen järjestämistä, tarjontaa ja välittämistä (*valmismatkaliikkeen harjoittaminen*).

Valmismatkaliikkeen harjoittamiseen rinnastetaan tässä laissa lentokuljetusten järjestäminen, tarjoaminen tai välittäminen kulut-

tajille, jos kuljetuksen järjestää, tarjoaa tai välittää muu kuin lentoliikenteen harjoittaja.

2 §

Oikeus harjoittaa valmismatkaliikettä

Valmismatkaliikettä saa harjoittaa vain sellainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on tämän lain mukaisesti rekisteröity valmismatkaliikkeen harjoittajaksi.

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *matkanjärjestäjällä* valmismatkaliikkeen harjoittajaa, joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja sekä tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksellä taikka joka omaan lukuunsa tarjoaa toisen järjestämiä valmismatkoja;

2) *matkanvälittäjällä* valmismatkaliikkeen harjoittajaa, joka matkanjärjestäjän lukuun välittää valmismatkoja koskevia sopimuksia;

3) *matkustajalla* sitä, joka on tehnyt valmismatkaliikkeen harjoittajan kanssa valmismatkaa koskevan sopimuksen tai jolla on oikeus osallistua matkalle sellaisen sopimuksen perusteella, jonka muu henkilö tai yhteisö on tehnyt valmismatkaliikkeen harjoittajan kanssa.

2 luku

Rekisteröinti ja sen oikeusvaikutukset

4 §

Valmismatkaliikerekisteri

Kuluttajavirasto pitää valmismatkaliikkeen harjoittajista rekisteriä (*valmismatkaliikerekisteri*). Jokaisella on oikeus saada tietoja rekisteriin merkityistä seikoista.

Valmismatkaliikerekisteriin merkitään:

1) luonnollisen henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika, toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja yhteystiedot;

2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja yhteystiedot;

3) toimiiko valmismatkaliikkeen harjoittaja matkanjärjestäjänä, matkanvälittäjänä vai molempina;

4) järjestääkö, tarjoaako ja välittääkö elinkeinonharjoittaja lentokuljetuksia kuluttajille;

5) ulkomainen matkanjärjestäjä, jonka lukuun matkanvälittäjä välittää valmismatkoja koskevia sopimuksia;

6) vakuuden antaja ja vastuumäärä;

7) rekisteritunnus ja rekisteröinnin päivämäärä;

8) rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

Rekisteriin merkitään myös tiedot niistä, joille on määrätty 15 §:ssä tarkoitettu kielto

harjoittaa valmismatkaliikettä ilman rekisteröintiä tai kielto harjoittaa ilman vakuutta taikka jatkaa ilman hyväksyttävää vakuutta sellaista toimintaa, johon vaaditaan vakuus. Tällainen tieto on poistettava rekisteristä viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kielto on annettu.

5 §

Rekisteri-ilmoitus ja muutoksista ilmoittaminen

Sen, joka aikoo harjoittaa valmismatkaliikettä, on tehtävä siitä Kuluttajavirastolle kirjallinen ilmoitus rekisteriin merkitsemistä varten. Ilmoituksen voi tehdä myös sähköisesti.

Rekisteri-ilmoituksessa on mainittava 4 §:n 2 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ilmoitukseen on liitettävä ote kaupparekisteristä tai muusta vastaavasta julkisesta rekisteristä, selvitys rekisteröinnistä perittävän maksun suorittamisesta sekä riittävän perusteellinen kuvaus toiminnasta 9 §:ssä tarkoitettua vakuuden arvioimiseksi.

Rekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista on viipymättä ilmoitettava kirjallisesti Kuluttajavirastolle. Ilmoituksen voi tehdä myös sähköisesti. Jos muutosilmoitus koskee valmismatkaliiketoiminnan lopettamista, ilmoitukseen on liitettävä selvitys korvausvaatimuksista ja maksuvelvoitteista, jotka voivat tulla suoritettaviksi vakuudesta.

6 §

Rekisteröinnin edellytykset

Kuluttajaviraston on rekisteröitävä 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksen tekijä valmismatkaliikkeen harjoittajaksi, jos:

1) ilmoituksen tekijällä on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa;

2) ilmoituksen tekijä, jos hän on luonnollinen henkilö, on täysi-ikäinen, ei ole konkurssissa eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu; ja

3) ilmoituksen tekijä on täyttänyt tämän lain mukaisen velvollisuuden asettaa vakuus.

7 §

Rekisteröinnin oikeusvaikutukset

Rekisteröinti antaa oikeuden harjoittaa valmismatkaliikettä matkanjärjestäjänä, matkanvälittäjänä tai molempina sen mukaan kuin rekisteröinnistä päätettäessä määrätään.

Vain rekisteröity valmismatkaliikkeen harjoittaja saa käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä matkatoimisto tai valmismatkaliike.

8 §

Rekisteristä poistaminen

Kuluttajaviraston on poistettava valmismatkaliikkeen harjoittaja rekisteristä, jos rekisteröity ei enää täytä 6 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä tai on lopettanut toimintansa. Valmismatkaliikkeen harjoittajalle on ennen rekisteristä poistamista varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

3 luku

Vakuus

9 §

Vakuuden asettaminen

Matkanjärjestäjän on asetettava maksukyvyttömyytensä varalta Kuluttajavirastolle sen hyväksymä vakuus, joka turvaa:

- 1) matkustajien paluukuljetuksen, jos sopimukseen on sisällytetty kuljetus;
- 2) matkan peruuntuessa ennen matkan alkamista suoritettuna maksun tai matkan keskeytyessä keskeytynyt matkan osaa vastaavan hinnan korvaamisen kuluttajalle; sekä
- 3) matkustajien majoituksen matkakohteessa paluukuljetukseen asti, jos sopimukseen on sisällytetty majoitus.

Velvollisuus asettaa vakuus on myös matkanvälittäjällä, jos hän toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, joka ei ole itse asettanut matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY 7 artiklan mukaista vakuutta tai jonka kotipaikka on muussa kuin

Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Matkanvälittäjän on tällöin asetettava tämän lain mukainen vakuus sekä oman että päämiehensä maksukyvyttömyyden varalta.

10 §

Vakuudenasettamisvelvollisuudesta vapauttaminen

Kuluttajavirasto voi vapauttaa valmismatkaliikkeen harjoittajan vakuudenasettamisvelvollisuudesta kokonaan tai osittain, jos:

- 1) valmismatkoista ja niihin liittyvistä palveluista ei peritä kuluttajilta maksuja ennen matkan alkamista; tai
- 2) valmismatkaan ei sisälly kuljetusta eikä valmismatkaliikkeen harjoittajan maksukyvyttömyystilanteessa ole riskiä matkan keskeytymisestä.

Kuluttajaviraston on peruutettava vapautus, jos sille ei enää ole perustetta.

11 §

Vakuuden hyväksyttävyys

Vakuudeksi hyväksytään takaus, muu vakuus- tai vakuutus:

- 1) jonka antajalla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa;
- 2) jonka mukaisen vastuumäärän arvioidaan riittävän 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin suorituksiin;
- 3) joka päättyy aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun Kuluttajavirasto on saanut vakuudenantajalta kirjallisen ilmoituksen vakuuden päättymisestä; ja
- 4) jonka käsittävän maksuvelvoitteen täyttämistä Kuluttajavirasto voi vaatia heti, kun valmismatkaliikkeen harjoittaja on asetettu konkurssiin tai kun Kuluttajavirasto on muutoin todennut valmismatkaliikkeen harjoittajan maksukyvyttömäksi.

12 §

Vakuuden käyttäminen

Jos vakuus ei riitä kaikkiin 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin suorituksiin, saatavat

maksetaan 9 §:n 1 momentin mukaisessa järjestyksessä.

Vakuuden käyttämisestä päättää Kuluttajavirasto. Virasto asettaa määräpäivän, johon mennessä matkustajan on esitettävä vaatimus vakuuden käyttämisestä matkustajan saatavan suorittamiseen.

13 §

Velvollisuus ilmoittaa vakuuteen vaikuttavista muutoksista

Valmismatkaliikkeen harjoittajan on viipymättä ilmoitettava Kuluttajavirastolle sellaisesta toimintansa laadusta tai laajuudesta koskevasta muutoksesta, joka voi vaikuttaa velvollisuuteen asettaa vakuus tai vakuuden hyväksyttävyyteen.

4 luku

Valvonta ja pakkokeinot

14 §

Valvonta

Tämän lain noudattamista valvovat Kuluttajavirasto sekä sen ohjeiden mukaan lääninhallitukset ja poliisiviranomaiset.

Valmismatkaliikkeen harjoittajan on vaadittaessa annettava valvontaviranomaiselle kaikki valvontaa varten tarvittavat asiakirjat, tiedot ja muut selvitykset.

15 §

Pakkokeinot

Jos joku harjoittaa valmismatkaliikettä ilman, että hänet on rekisteröity valmismatkaliikkeen harjoittajaksi, tai jos valmismatkaliikkeen harjoittaja asettamatta vakuutta harjoittaa toimintaa, johon vaaditaan vakuus, Kuluttajavirasto voi kieltää asianomaista jatkamasta tällaista toimintaa.

Jos valmismatkaliikkeen harjoittajan asettama vakuutta ei enää voida hyväksyä, Kuluttajavirasto voi kehottaa asianomaista määrääjässä asettamaan uuden vakuuden. Jos vakuutta ei määrääjässä aseteta, Kuluttajaviras-

to voi kieltää asianomaista jatkamasta sellaista toimintaa, johon vaaditaan vakuus.

Jos valmismatkaliikkeen harjoittaja laiminlyö 13 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa tai 19 §:ssä säädetyn velvollisuuden, Kuluttajavirasto voi kehottaa asianomaista määrääjässä täyttämään velvollisuutensa.

Kuluttajavirasto voi asettaa tässä pykälässä tarkoitettun kiellon tai kehotuksen tehosteeksi uhkasakon.

16 §

Pakkokeinot eräissä rajat ylittävissä tapauksissa

Kuluttajavirasto voi ryhtyä 15 §:ssä mainituihin toimenpiteisiin myös rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain (1189/2000) 2 §:ssä tarkoitettun ulkomaisen viranomaisen tai järjestön hakemuksesta, jos Suomesta peräisin oleva toiminta on vastoin matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY 7 artiklan säännöksiä sellaisina kuin ne on pantu kansallisesti täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa.

17 §

Kieltokanteen vireillepano ulkomailla

Kuluttajaviraston oikeudesta panna vireille kieltokanteen toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säädetään rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetussa laissa.

18 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Valvontaviranomaisella on liike- tai ammattisalaisuuden tai elinkeinonharjoittajan taloudellisten etujen suojaamiseksi säädettyjen salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa elinkeinonharjoittajaa koskevia tietoja muulle viranomaiselle valvontatehtävää varten sekä syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi tai syyteeseen panemiseksi.

5 luku

Erinäiset säännökset

19 §

Tilintarkastaja ja kirjanpito

Valmismatkaliikkeen harjoittajalla, jonka on asetettava tämän lain mukainen vakuus tai joka toimii ulkomaisen matkanjärjestäjän luokkaan, on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, vaikka kyseinen valmismatkaliikkeen harjoittaja ei olisi tilintarkastuslain (459/2007) nojalla tilintarkastusvelvollinen.

Kuluttajavirastolle toimitettaviin selvityksiin on vaadittaessa liitettävä 1 momentissa tarkoitettun tilintarkastajan lausunto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun valmismatkaliikkeen harjoittajan on järjestettävä kirjanpitonsa sellaiseksi, että kaikki valmismatkoista ja niihin liittyvistä palveluista ennen matkan alkamista suoritettavat maksut käyvät ajantasaisesti ilmi kirjanpidosta. Muilta osin kirjanpidosta säädetään kirjanpitolaisissa (1336/1997).

20 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus valmismatkaliikerikkomuksesta ja valmismatkaliikerikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 30 luvun 3 a §:ssä.

Sitä, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltoa tai kehoitusta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

21 §

Muutoksenhaku

Kuluttajaviraston 8 ja 10—12 §:n nojalla antamaa päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomaisen toisin määrää.

22 §

Neuvottelukunta

Kuluttajaviraston yhteydessä on valmismatka-asiain neuvottelukunta, jonka asettaa työ- ja elinkeinoministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata valmismatkaliiketoiminnan kehitystä ja valmismatkalainsäädännön soveltamista ja valvontaa, antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja valvonnan kehittämiseksi.

Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja sekä vähintään viisi muuta jäsentä, joista yksi on varapuheenjohtaja. Varapuheenjohtajalla ja muilla jäsenillä on henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnan jäsenen tulee olla valmismatka-asioihin hyvin perehtyneitä.

Neuvottelukunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä.

6 luku

Voimaantulo

23 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan valmismatkaliikkeistä 28 päivänä marraskuuta 1994 annettu laki (1080/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Elinkeinonharjoittaja, joka tämän lain voimaan tullessa harjoittaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimintaa ja joka tekee 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettun rekisteri-ilmoituksen kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, saa jatkaa toimintaansa siihen saakka, kunnes päätös rekisteriin merkitsemisestä on tehty.

Tämän lain 19 §:n 1 momentin estämättä kumottavan lain 16 §:n 1 momentin säännöksiä tilintarkastajasta sovelletaan tilikausina, jotka päättyvät viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010.

2.

Laki**rikoslain 30 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 30 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 3 a § seuraavasti:

30 luku

Elinkeinorikoksista

3 a §

Valmismatkaliikerikkomus ja valmismatkaliikerikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) ilman, että hänet on valmismatkaliikkeistä annetun lain (.../...) 6 §:n mukaisesti rekisteröity valmismatkaliikkeen harjoittajaksi, harjoittaa sellaista valmismatkaliikettä, johon ei vaadita vakuutta, tai käyttää nimitystä matkatoimisto tai valmismatkaliike tai

2) vakuutta asettamatta harjoittaa sellaista valmismatkaliikettä, johon valmismatkaliikkeistä annetun lain 9 §:n mukaan vaaditaan

vakuus tai antaa Kuluttajavirastolle väärän tiedon vakuuden tarpeeseen tai sen hyväksytävyyteen vaikuttavasta seikasta tai jättää ilmoittamatta sellaisen seikan ja siten heikentää matkustajan taloudellista turvaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *valmismatkaliikerikkomuksesta* sakkoon.

Jos 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä on, sillä tavoiteltu taloudellinen hyöty ja muut seikat huomioon ottaen, myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä, tekijä on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *valmismatkaliikerikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Naantalissa 26 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Cronberg*